

**Regeringens proposition till riksdagen med förslag till
lagar om ändring av 21 § i folkpensionslagen och av 5 § i
lagen om garantipension**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att folkpensionslagen och lagen om garantipension ändras. I propositionen föreslås det att den tid under vilken en person har bott i Finland och fått pension från utlandet kan beaktas som bosättningstid vid beräkning av folkpensionen. Avsikten är dessutom att definitionen av

invandrare i lagen om garantipension förtydligas.

Propositionen hänför sig till den andra tilläggsbudgetpropositionen för 2012 och avses bli behandlad i samband med den.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 juli 2012.

MOTIVERING

1 Nuläge och föreslagna ändringar

En förutsättning för beviljande av folkpension enligt folkpensionslagen (568/2007) är en bosättnings tid i Finland på minst tre år. När bosättnings tiden på tre år räknas ut beaktas de försäkringsperioder som en person har haft i en annan EU- eller EES-stat eller i Schweiz, om personen efter att ha fyllt 16 år har varit bosatt i Finland minst ett år. Kravet på bosättnings tid gäller dock inte en person som under bosättnings tiden i Finland blir arbetsförmögen innan han eller hon har fyllt 19 år eller har fått handikappbidrag för personer under 16 år när han eller hon har fyllt 16 år.

Den tid som en person som 16–64-åring har bott i Finland inverkar också på folkpensionens belopp. En person är berättigad till full folkpension om personen har varit bosatt i Finland minst 80 procent av den totala tiden mellan det att han eller hon fyllde 16 år och det att pensionen började. Om bosättnings tiden blir kortare ställs folkpensionens belopp i relation till bosättnings tiden i Finland och personen betalas en mindre pension än den fulla folkpensionen.

När den tid som avses ovan beräknas beaktas enligt 21 § 2 mom. i folkpensionslagen dock inte den tid då personen har bott i Finland och fått en med folkpensionen jämförbar pension från utlandet eller en sådan pension som beaktas som en pensionsinkomst som inverkar på folkpensionen. En familjepension som betalas från utlandet hindrar dock inte tillväxt av bosättnings tiden i Finland. Denna bestämmelse som begränsar beaktandet av bosättnings tiden har tillämpats från och med 1994 då de ändringar i den nationella lagstiftningen som föranleddes av Finlands anslutning till EES-avtalet trädde i kraft.

På grund av bestämmelsen som begränsar beaktandet av bosättnings tiden har till och med en liten pension som betalas från utlandet helt och hållet kunnat hindra tillväxten av den tid som inverkar på folkpensionens be-

lopp. För att trygga en minimiförsörjning för de personer som flyttar till Finland från utlandet och som inte är berättigade till full folkpension, föreskrevs genom lagen om särskilt stöd till invandrare (1192/2002) om ett särskilt stöd till invandrare. Lagen trädde i kraft den 1 oktober 2003. En förutsättning för beviljande av särskilt stöd till invandrare till högst folkpensionens belopp var att invandraren, sedan han eller hon fyllt 16 år, hade varit bosatt i Finland minst fem år utan avbrott omedelbart innan det särskilda stödet började.

Garantipension enligt lagen om garantipension (703/2010) har från ingången av mars 2011 ersatt det särskilda stödet till invandrare. En persons alla sådana pensionsinkomster som anges i lagen och motsvarande pensionsinkomster som betalas från utlandet minskar garantipensionens belopp. Garantipension betalas, liksom särskilt stöd till invandrare, endast till personer bosatta i Finland. Till en person som flyttar utomlands betalas folkpension för ett år. Om pensionstagaren flyttar från Finland till en annan EU- eller EES-stat eller till Schweiz betalas folkpensionen utan tidsgräns. Detsamma gäller en person som flyttar till och bosätter sig i en sådan stat med vilken Finland har ingått en överenskommelse om social trygghet som möjliggör betalning av folkpensionen till utlandet.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen, nedan grundförordningen, blev tillämplig vid ingången av maj 2010. Enligt grundförordningen kan personer som flyttat från en annan EU- eller EES-stat eller från Schweiz till Finland få rätt till folkpension här på samma sätt som personer som alltid bott i Finland. Enligt en bestämmelse i bilagan till grundförordningen beaktas pensioner som betalas från en annan medlemsstat på samma sätt som nationella pensioner vid beräkningen av folkpensionen.

Enligt folkpensionslagen inverkar inte nationella pensioner på den bosättnings tid som ska beaktas vid beräkningen av folkpension.

Om en person har fått pension eller därmed jämförbar annan fortlöpande förmån från utlandet har bestämmelsen i 21 § 2 mom. i folkpensionslagen dock hindrat tillväxten av den bosättningsperiod som inverkar på folkpensionens belopp. Personer som får förmån från utlandet har varit i en annan ställning än personer som alltid har bott i Finland och som får förmån från Finland. En arbetspension, eller en ersättning som baseras på trafikförsäkring eller olycksfall i arbetet, som beviljats en person som bor i Finland, hindrar inte tillväxten av den bosättningsperiod som inverkar på folkpensionens belopp. Däremot har en jämförbar utländsk förmån hindrat tillväxten av bosättningsperioden.

Kommissionen har på grundval av en enskild persons klagomål gett Finland en formell underrättelse om att folkpensionslagens 21 § 2 mom. strider mot bestämmelserna i grundförordningen. Finland har i sitt svar med anledning av kommissionens underrättelse konstaterat att 21 § 2 mom. i folkpensionslagen inte längre efter grundförordningens ikraftträdande tillämpas på personer som hör till tillämpningsområdet för förordningen och att Finland har för avsikt att ändra folkpensionslagen till denna del.

Genom att 21 § 2 mom. i folkpensionslagen upphävs kommer alla personer som bor i Finland i samma ställning när det gäller tillväxten av bosättningsperioden oberoende av från vilket land de får pension. Det innebär att för personer som flyttat från en EU- eller EES-stat, Schweiz, länder med vilka Finland ingått en överenskommelse om social trygghet och även från tredjeländer tillväxer den bosättningsperiod som inverkar på folkpensionens belopp oberoende av den pension som betalas från utlandet. Pensioner som betalas från utlandet minskar dock i enlighet med bestämmelserna om beräkning av pensioner både folkpensionen och den eventuella garantipensionen för en person som flyttat till Finland på samma sätt som de pensioner som betalas från Finland.

Garantipensionen ställs inte i relation till den tid som en person är bosatt i Finland. Om en person har varit bosatt i Finland minst tre år är han eller hon berättigad till garantipension, om övriga villkor för pensionen uppfylls. Garantipensionen täcker därmed den

folkpensionsandel som inte beviljas på grund av att bosättningsperioden blivit för kort. I och med garantipensionen har folkpensionslagens 21 § 2 mom. i praktiken minskat i betydelse. Bestämmelsen i fråga tillämpas inte längre efter grundförordningens ikraftträdande på de personer som hör till tillämpningsområdet för grundförordningen.

Det föreslås att folkpensionslagen ändras så att den tid under vilken en person har bott i Finland och fått pension från utlandet kan beaktas som bosättningsperiod vid beräkning av folkpensionens belopp. Det föreslås att 21 § 2 mom. i folkpensionslagen upphävs. Ändringen kommer då att på samma sätt gälla personer till vilka betalas pension från gemenskapens område eller från något annat land.

Med anledning av att 21 § 2 mom. i folkpensionslagen upphävs, föreslås det att ordalydelsen i 1 mom. preciseras på det sättet att tiden från det att personen fyllde 16 år till dess att folkpensionen eller garantipensionen började ska räknas som den bosättningsperiod som beaktas vid beräkningen av folkpensionsbeloppet. Med folkpension avses ålderspension, sjukpension och arbetslöshetspension. Tillväxten av bosättningsperioden ska dock inte förhindras av familjepension enligt folkpensionslagen eller rehabiliteringsstöd som beviljats för viss tid, om tiden mellan rehabiliteringsperioderna eller mellan rehabiliteringsstödet och en pension som börjar efter det uppgår till minst en månad. Ordalydelsen i 3 mom. ska på motsvarande sätt preciseras i fråga om den bakre tidsgränsen för bosättningsperioden. Ställningen för den som får folkpension kommer inte att försvagas av det att garantipensionen likställs med folkpensionen när den bakre tidsgränsen för bosättningsperioden bestäms, eftersom garantipensionen, som inte avvägs enligt bosättningsperioden, kompenserar verkningarna av att folkpensionen avvägs enligt bosättningsperioden.

Det föreslås att definitionen av invandrare i 5 § i lagen om garantipension förtydligas i samband med att 21 § i folkpensionslagen ändras. Enligt förslaget avses med invandrare den som fyllt 16 år och som flyttat till Finland men inte får folkpension. Enligt gällande bestämmelse avses med invandrare en 16 år fylld person som flyttat till Finland och

som inte får folkpension på grund av att han eller hon inte har en bosättnings tid som inverkar på folkpensionen.

2 Propositionens konsekvenser

2.1 Konsekvenser för statsfinanserna

Det beräknas att utgifterna för folkpensionen ökar med ca 550 000 euro per år på grund av att den tid under vilken en person har bott i Finland och fått pension från utlandet kan beaktas som bosättnings tid vid beräkning av folkpensionen. Största delen av merkostnaderna föranses direkt av tillämpningen av grundförordningen. En liten del av merkostnaderna, enligt uppskattning ca 1 500 euro per år, föranses av att ändringen, när 21 § 2 mom. i folkpensionslagen upphävs, även kommer att gälla medborgare från tredjeländer utanför gemenskapen som flyttar till Finland.

När folkpensionens belopp ökar minskar den garantipension och det bostadsbidrag för pensionstagare som beviljas en pensionstagare. Med beaktande av dessa inbesparingar i förmånsutgifterna beräknas ändringens direkta nettokostnader uppgå till ca 500 000 euro per år. Ändringen beräknas i någon mån öka antalet folkpensioner som betalas till utlandet. Ändringen av definitionen av invandrare har inga ekonomiska konsekvenser.

Ändringen ökar statens andel även när det gäller finansiering av sjukvården. Statens kostnader ökar när personer som flyttar till Finland från något annat land inom gemenskapen och får pension därifrån börjar få folkpension från Finland. Finland kommer efter det i egenskap av bosättningsland att ensamt svara för kostnaderna för den sjukvård som ges dem. För deras del kommer den kostnadsersättning som Finland hittills har fått från utlandet att upphöra. Beloppet av de ersättningar som betalas från utlandet beräknas minska maximalt med ca 750 000 euro om året, och under de första åren med ca 200 000—300 000 euro. De ersättningar som betalas från utlandet har minskat statens andel av finansieringen av sjukvårdsförsäkringen, vilket innebär att minskningen av ersättningarna ökar statens kostnader.

Enligt grundförordningen svarar Finland i vissa fall också för kostnaderna för den sjukvård som en pensionstagare som flyttar från Finland till ett annat medlemsland inom gemenskapen får i utlandet. Om antalet pensionstagare som flyttar utomlands för att bosätta sig där ökar på grund av ändringen kan detta i någon mån öka de ersättningar som Finland betalar till utlandet.

2.2 Konsekvenser i fråga om förmånstagares ställning

Ändringen av sättet att beräkna bosättnings tiden beräknas årligen beröra ca 700 personer som får pension från utlandet. Den bosättnings tid som ska beaktas när folkpensionens belopp räknas ut beräknas öka med i genomsnitt 62 månader, vilket innebär att det folkpensionsbelopp som ska betalas beräknas öka med i genomsnitt ca 68 euro i månaden. Ändringen leder till att även några helt nya förmånstagare kommer att omfattas av folkpensionssystemet.

Om en person är berättigad till garantipension kommer den ökade folkpensionen att minska garantipensionens belopp men det totala beloppet av de pensioner som Folkpensionsanstalten betalar minskar inte. Ökningen av folkpensionens belopp inverkar således i praktiken endast på totalinkomsten för dem vilkas sammanlagda pensionsinkomster överstiger beloppet av full garantipension.

Om en person får bostadsbidrag för pensionstagare kommer en större folkpension att minska bostadsbidragets belopp. Bostadsbidraget för den som fortfarande får garantipension kommer dock inte att ändras trots att folkpensionens belopp stiger eftersom det sammanlagda pensionsbeloppet inte ändras. Avsikten är att justera bostadsbidraget i samband med följande tidsbundna kontroll, om inte ändringen av pensionsbeloppet överstiger den gräns för ökningen av årsinkomsterna som ska beaktas i bostadsbidraget, dvs. 883 euro på indexnivån för 2012.

Pensionärer som flyttat till Finland från en annan EU- eller EES-stat eller från Schweiz är enligt gemenskapsbestämmelserna inte skyldiga att på basis av pensionsinkomsten betala sjukvårdspremie i Finland om de inte har fått pension även från Finland. När en

person börjar få pension från Finland kommer man på basis av de beskattningsbara pensionsinkomsterna att ta ut även en sjukvårdspremie. Denna premie som tas ut i Finland — 1,39 procent av pensionsinkomsterna år 2012 — är i de flesta fall mindre än den avgift som pensionstagaren betalar till ett annat medlemsland och som inte längre tas ut när skyldigheten att betala sjukvårdspremie i Finland börjar. Pensionstagarens avgiftsbörda kommer inte att öka i dessa fall.

2.3 Administrativa konsekvenser

Tillämpningen av grundförordningen vid beräkning av folkpensionens belopp förutsätter en ändring av Folkpensionsanstaltens förmånsanvisningar och förmånssystem samt utbildning av personalen. Propositionen har inga konsekvenser när det gäller antalet anställda vid Folkpensionsanstalten.

3 Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet i samarbete med Folkpensionsanstalten.

4 Samband med andra propositioner

Propositionen hänför sig till den andra tilläggsbudgetpropositionen för 2012 och avses bli behandlad i samband med den.

5 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2012.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av 21 § i folkpensionslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i folkpensionslagen (568/2007) 21 § 2 mom. och
ändras 21 § 1 och 3 mom. som följer:

21 §

*Inverkan av bosättningstiden i Finland på
folkpensionens belopp*

När folkpensionsbeloppet beräknas beaktas den tid personen har varit bosatt i Finland mellan det att han eller hon fyllde 16 år och det att folkpensionen eller garantipensionen enligt lagen om garantipension (703/2010) började, dock högst tills han eller hon fyllde 65 år. Erhållande av rehabiliteringsstöd förhindrar dock inte tillväxten av bosättningstiden i Finland om det efter rehabiliteringsstödet beviljas en ny pension tidigast en månad efter det att rehabiliteringsstödet upphörde.

Om den tid som avses i 1 mom. är mindre än 80 procent av den totala tiden mellan det

att personen fyllde 16 år och det att folkpensionen eller garantipensionen började eller personen fyllde 65 år, multipliceras beloppet av den fulla folkpensionen med en avvägningskoefficient. Avvägningskoefficienten fås genom att den tid som avses i 1 mom. divideras med den tid som är 80 procent av den totala tiden mellan det att personen fyllde 16 år och det att folkpensionen eller garantipensionen började eller personen fyllde 65 år.

—————
Denna lag träder i kraft den 2012.
Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag

om ändring av 5 § i lagen om garantipension

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om garantipension (703/2010) 5 § som följer:

5 §

Invandrare

Med *invandrare* avses i denna lag den som
fyllt 16 år och som flyttat till Finland men
inte får folkpension.

Denna lag träder i kraft den _____ 2012.
Åtgärder som krävs för verkställigheten av
denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 24 maj 2012

Statsminister

JYRKI KATAINEN

Social- och hälsovårdsminister *Paula Risikko*

1.

Lag**om ändring av 21 § i folkpensionslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i folkpensionslagen (568/2007) 21 § 2 mom. och
ändras 21 § 1 och 3 mom. som följer:

Gällande lydelse

21 §

*Inverkan av bosättningstiden i Finland på
folkpensionens belopp*

När folkpensionsbeloppet beräknas beaktas den tid personen har varit bosatt i Finland mellan det att han eller hon fyllde 16 år och det att pensionen började, dock högst tills han eller hon fyllde 65 år.

När den tid som avses i 1 mom. beräknas beaktas inte den tid då personen från utlandet har fått pension som motsvarar folkpension eller en i 22 § 1 mom. avsedd eller därmed jämförelsebar annan fortlöpande förmån än familjepension.

Om den tid som avses i 1 mom. är mindre än 80 procent av den totala tiden mellan det att personen fyllde 16 år och det att pensionen

Föreslagen lydelse

21 §

*Inverkan av bosättningstiden i Finland på
folkpensionens belopp*

När folkpensionsbeloppet beräknas beaktas den tid personen har varit bosatt i Finland mellan det att han eller hon fyllde 16 år och det att *folkpensionen eller garantipensionen enligt lagen om garantipension (703/2010)* började, dock högst tills han eller hon fyllde 65 år. *Erhållande av rehabiliteringsstöd förhindrar dock inte tillväxten av bosättningstiden i Finland om det efter rehabiliteringsstödet beviljas en ny pension tidigast en månad efter det att rehabiliteringsstödet upphörde.*

(2 mom. upphävs)

Om den tid som avses i 1 mom. är mindre än 80 procent av den totala tiden mellan det att personen fyllde 16 år och det att *folkpen-*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

började eller personen fyllde 65 år, multipliceras beloppet av den fulla folkpensionen med en avvägningskoefficient. Avvägningskoefficienten fås genom att den tid som avses i 1 mom. divideras med den tid som är 80 procent av den totala tiden mellan det att personen fyllde 16 år och det att pensionen började eller personen fyllde 65 år.

sionen eller garantipensionen började eller personen fyllde 65 år, multipliceras beloppet av den fulla folkpensionen med en avvägningskoefficient. Avvägningskoefficienten fås genom att den tid som avses i 1 mom. divideras med den tid som är 80 procent av den totala tiden mellan det att personen fyllde 16 år och det att *folkpensionen eller garantipensionen* började eller personen fyllde 65 år.

Denna lag träder i kraft den 2012.

Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av 5 § i lagen om garantipension**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om garantipension (703/2010) 5 § som följer:

Gällande lydelse

5 §

Invandrare

Med *invandrare* avses i denna lag en 16 år fylld person som flyttat till Finland och som inte får folkpension *på grund av att han eller hon inte har en bosättnings tid som inverkar på folkpensionen.*

Föreslagen lydelse

5 §

Invandrare

Med *invandrare* avses i denna lag *den som fyllt 16 år och* som flyttat till Finland *men* inte får folkpension.

*Denna lag träder i kraft den 2012.
Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.*